קלג: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

עיליתא דדינרי. נראה לר"ת דאין לפרש עיליתא עליה ממש וגרסת קאמר כי ההיא דמליסר גמלי קפיקי דעריפות (מולין לה:) כמו שפי' בקונטרס כתב דמדקאמר הוא הכנים אחת וכנו הכנים שם ס"מ דלאו גרסת קאמר אלא דוקא לכך נראה לו עיליתא כלי שמצאים בו יין ושמן כדאמרינן בכילד מעברין (עירובין דף נג: וסס ד"ה עלת) עלת נקפת בכד[ט]: **ולא** תשיימה **את דאמירה לגבוה כו'.** וא"ת הא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף כט. ושם) משך הקדש במאתים ולא הפקיר לפלוגתו עד שעמד במנה טותן מאתים דלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש דמן ההדיוט קונה כיון שמשך והשתא אפי' לא משך נמי כיון שאמר לפלוגתו במאתים דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט וים לומר דהתם היינו טעמא שאינו מתחייב מאתים באמירה משום דלא אמר נתת כלום להקדש ואין כאן נדר כי לא אמר לקנות רק שוה בשוה אבל אם וימר כלום משלו להקדש צריך לקיים דאמירה לגבוה כו'[א]:

בא עליו שמאי במקלו ותרמילו כו'. נראה לרשב"ם דההוא גברא דכתב נכסיו ליהונתן בן עוזיאל הדיר נכסיו מבנו[ד] בחייו ובמותו והיה סבור שמאי שנתן ליהונתן ע"מ שיתן לבניו והיה סבור שהחזיר הכל ועל כן בא עליו לומר שע"י מתנה זו לא הותרו בהן הבנים כמו מעשה דבית חורון שלא הותר האב ע"י מתנת הבן והשיב לו יהונתן חיוו כמו שאתה סבור דהתם לא היתה מתנה גמורה אבל זו מתנה גמורה למכור ולהקדיש וכן משמע בירושלמי בנדרים דקאמר יהונתן בן עוזיאל הדירו אביו מנכסיו עמד וכתבו לשמאי מה עשה שמאי מכר מקלתם והקדיש מקלתם ונתן לו את השאר אמר כל מי שיצא וישרער על מתנה הזאת יוצא מן הלקוחות ומיד ההקדש ואחר כך יוצא מיד זה ושמא זה המעשה עצמו היה והירושלמי מהפך לה: כל

ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי לך ואחריך לפלוני וראשון ראוי ליורשו הוה שכיב ראשון אתא שני קא תבע סבר רב עיליש קמיה דרבא למימר שני נמי שקיל א"ל דיינו דחצצתא הכי דייני לאו היינו דשלח רב אחא בר רב עויא אכסיף קרי עליה [י]אני ה' [ט]בעתה אחישנה: **מתני'** [א]הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו רשב"ג אומר אם לא היו בניו נוהגים כשורה זכור לטוב: **גמ'** אבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג או לא ת"ש דיוסף בן יועזר היה לו בן שלא היה נוהג כשורה הוה ליה עיליתא דדינרי קם אקדשה אזיל נסיב בת [כ]גאדיל כלילי דינאי מלכא אולידה דביתהו זבין לה ביניתא קרעה אשכח בה מרגליתא אמרה ליה לא תמטייה למלכא דשקלי לה מינך בדמי קלילי זיל אמטייה לגבי גזברי [כא]ולא תשיימה את [כב]דאמירתא לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לשיימוה אינהו אמטייה שמוה בתליסרי עליאתא דדינרי אמרי ליה שבע איכא שית ליכא אמר להו שבע הבו לי שית הרי הן מוקדשות לשמים עמדו וכתבו יוסף בן יועזר הכנים אחת ובנו הכנים שש ואיכא דאמרי יוסף בן יועזר הכנים אחת ובנו הוציא שבע מדקא אמרי הכנים מכלל דשפיר עבד אדרבה מדקא אמרי הוציא מכלל דלאו שפיר עבד [כב]אלא מהא ליכא למשמע מינה מאי הוי עלה ת"ש [כג]דאמר ליה שמואל לרב יהודה [כד]שיננא [כה]לא תיהוי בי עבורי אחסנתא ואפילו מברא בישא לברא טבא וכ"ש מברא לברתא ת"ר מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין כשורה עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל מה עשה יונתן בן עוזיאל מכר שליש והקדיש שליש והחזיר לבניו שליש בא עליו שמאי במקלו ותרמילו א"ל שמאי אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי אם

עיליתא דדינרי. נראה לר"ת דאין לפרש עיליתא עליה ממש וגרסת קאמר כי ההיא דמליסר גמלי קפיקי דעריפות (מולין לה:) כמו שפי' בקונטרס כתב דמדקאמר הוא הכנים אחת וכנו הכנים שם ס"מ דלאו גרסת קאמר אלא דוקא לכך נראה לו עיליתא כלי שמצאים בו יין ושמן כדאמרינן בכילד מעברין (עירובין דף נג: וסס ד"ה עלת) עלת נקפת בכד[ט]: **ולא** תשיימה **את דאמירה לגבוה כו'.** וא"ת הא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף כט. ושם) משך הקדש במאתים ולא הפקיר לפלוגתו עד שעמד במנה טותן מאתים דלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש דמן ההדיוט קונה כיון שמשך והשתא אפי' לא משך נמי כיון שאמר לפלוגתו במאתים דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט וים לומר דהתם היינו טעמא שאינו מתחייב מאתים באמירה משום דלא אמר נתת כלום להקדש ואין כאן נדר כי לא אמר לקנות רק שוה בשוה אבל אם וימר כלום משלו להקדש צריך לקיים דאמירה לגבוה כו'[א]:

בא עליו שמאי במקלו ותרמילו כו'. נראה לרשב"ם דההוא גברא דכתב נכסיו ליהונתן בן עוזיאל הדיר נכסיו מבנו[ד] בחייו ובמותו והיה סבור שמאי שנתן ליהונתן ע"מ שיתן לבניו והיה סבור שהחזיר הכל ועל כן בא עליו לומר שע"י מתנה זו לא הותרו בהן הבנים כמו מעשה דבית חורון שלא הותר האב ע"י מתנת הבן והשיב לו יהונתן חיוו כמו שאתה סבור דהתם לא היתה מתנה גמורה אבל זו מתנה גמורה למכור ולהקדיש וכן משמע בירושלמי בנדרים דקאמר יהונתן בן עוזיאל הדירו אביו מנכסיו עמד וכתבו לשמאי מה עשה שמאי מכר מקלתם והקדיש מקלתם ונתן לו את השאר אמר כל מי שיצא וישרער על מתנה הזאת יוצא מן הלקוחות ומיד ההקדש ואחר כך יוצא מיד זה ושמא זה המעשה עצמו היה והירושלמי מהפך לה: כל

ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי לך ואחריך לפלוני וראשון ראוי ליורשו הוה שכיב ראשון אתא שני קא תבע סבר רב עיליש קמיה דרבא למימר שני נמי שקיל א"ל דיינו דחצצתא הכי דייני לאו היינו דשלח רב אחא בר רב עויא אכסיף קרי עליה [י]אני ה' [ט]בעתה אחישנה: **מתני'** [א]הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו רשב"ג אומר אם לא היו בניו נוהגים כשורה זכור לטוב: **גמ'** אבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג או לא ת"ש דיוסף בן יועזר היה לו בן שלא היה נוהג כשורה הוה ליה עיליתא דדינרי קם אקדשה אזיל נסיב בת [כ]גאדיל כלילי דינאי מלכא אולידה דביתהו זבין לה ביניתא קרעה אשכח בה מרגליתא אמרה ליה לא תמטייה למלכא דשקלי לה מינך בדמי קלילי זיל אמטייה לגבי גזברי [כא]ולא תשיימה את [כב]דאמירתא לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לשיימוה אינהו אמטייה שמוה בתליסרי עליאתא דדינרי אמרי ליה שבע איכא שית ליכא אמר להו שבע הבו לי שית הרי הן מוקדשות לשמים עמדו וכתבו יוסף בן יועזר הכנים אחת ובנו הכנים שש ואיכא דאמרי יוסף בן יועזר הכנים אחת ובנו הוציא שבע מדקא אמרי הכנים מכלל דשפיר עבד אדרבה מדקא אמרי הוציא מכלל דלאו שפיר עבד [כב]אלא מהא ליכא למשמע מינה מאי הוי עלה ת"ש [כג]דאמר ליה שמואל לרב יהודה [כד]שיננא [כה]לא תיהוי בי עבורי אחסנתא ואפילו מברא בישא לברא טבא וכ"ש מברא לברתא ת"ר מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין כשורה עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל מה עשה יונתן בן עוזיאל מכר שליש והקדיש שליש והחזיר לבניו שליש בא עליו שמאי במקלו ותרמילו א"ל שמאי אם אתה יכול להוציא את מה שמכרתי ומה שהקדשתי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי

שמים הוא ולא ישוב אותה כזו: **שבע איכא.** מן הי"ג יש שבע להקדש אבל השש אינן: **הרי הן מוקדשים.** כלומר מה שהוא האבן יותר אני מקדיש ממנה לגבוה: **עמדו וכתבו.** נראה בעיני שהיו כותבין תשבוחות של הקדש כמה מכניסין וכמה מוציאין ומיהו מלשון שכתבו דייקינן ואיכא למימר נמי דלמילף מינה כתבו כן: **הכנים אחת.** חדא עיליתא דדינרי ובנו שהיה סבור שלא יעבוד כשורה הקדיש שם עליות שזכות אביו שהקדיש אחת בשביל שלא היה בנו נוהג כשורה גרס לבנו שהוכשר להקדיש שם. ומהכא דייקינן לקמן מכלל דשפיר עבד יוסף בן יועזר אלמא לא פליגי רבנן עליה דהא עמדו וכתבו קתני דהיינו כל מכמי הדור: **איכא דאמרי.** לגנאי וכנו הוציא שבע שלא היה לו להקדיש כל נכסיו כרבנן דפליגי על ר"ש לפיכך נתגלגלה מובה והוציא בנו שבע שריקן כל אוצרות הקדש: **אלא מהא ליכא למשמע מינה.** דהא מנאי היא דפליגי בהכי תנא דרישא ס"ל דלא פליגי ותנא דא"ד ס"ל דפליגי הלכך אין אמתן נסמוך: **ת"ש דא"ל שמואל כו'.** אלמא פליגי רבנן עליה מדקאמר שמואל הכי דאי לא תימא הכי שמואל דאמר כמאן. והכי הלכתא כרבנן דקא שמואל כוותייהו. ותא"ג (ג) דא"ר יוחנן[ס] הלכה כרשב"ג בכ"מ במשנתנו מון מערב ולידן ולמיה אחרונה ר' שמואל לית ליה הלי כללא וגם רבא דקאמר בתמכת ע"ז בפרק חמישי (דף סט:) הלכה כרשב"ג לית ליה נמי הלי כללא. הלכך כל כללות שבגמרא כגון הלכה כבתרא משנה [שבת מו.] הלכה כר"ע מתכירו[ד] כר' יוסי מתכירו[ה] כרשב"ג במשנתנו[ו] ר"ג ור' יהושע הלכה כר' יהושע ר' יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה וכן ר"מ ור' יהודה הלכה כר"י[ז] כולהו קי"ל הכי בר מהיכא דתמרא דגמרא דלית הלכתא הכי: **כי עבורי אחסנתא.** מקום שמעבדין האב נחלה מן הראוי לה ואפילו להרבות לאחד ולמעט לאחר: ה"ג **וכ"ש מברא לברתא:** **מכר שליש.** לגרסו: **והקדיש שליש.** ואיכא למימר דלהכי מכר והקדיש מעיקרא כדי להודיע שמה שמחזיר לבניו משלו הוא מחזיר כדאמרה ליה לשמאי כדלקמן: **במקלו וכתרמילו.** כלומר להמוכה עמו על שעבר דברי המת שנתכוין לחת לו ע"מ שלא יהנו בניו מנכסיו דכמאן דא"ל הריני נותן לך נכסי ע"מ שתמכרם לגרכך דתהני בדמיהן ולא ע"מ שתתנם לבני דאיכא אומדן דעתא דלהכי יהיב ליה ואע"פ שלא פירש. והכי קאמר ליה שמאי ליהונתן חזרה שהחזרת לבניו איכה כלום דא"כ לא הוא מתנה והוי כמי שהפקיד לך נכסיו ע"מ שלא יהנו בהן בניו וחזור וקח אומן דקי"ל (גיטין טו.) מצוה לקיים דברי המת ושמאי היה טוענה במעשה דבית חורון דלקמן דקאמר לא נתתי לך את שלי על מנת שתקדישם לשמים ואמרו חכמים דלא הוא מתנה הוא ל ועבר

מסורת הש"ס

ס) [מלמד עדיין לא הגעת להוכיחה בעתה תמצאנה. ערוך ערך חלצתא], ב) גי' הערוך בדיל. ג) קדושין כח: תמורה כט: כ"מ ו. [ע"ז פג. מדרש כט:] [תוס' דקדושין ס"ח תוספתא כ"ק ס"ד תוספתא דערכין פ"ד], ד) [ברכות סה. יומא ג], ה) [מגילה נג., ו) [ברכות לו. ומ"ק עמ"ס מגילה עז:], ז) בע"י: לך. ח) בע"י: כהן גדול, ט) [מגילה עז.], י) [עירובין מו:], כ) [שם], ל) [מגילה עז.], מ) [עירובין שם], נ) [ומר"ש ר"י תוס' שבת קיט. ד"ה כתליסר], **ס)** [וס"ש תוס' קדושין שם מז. ד"ה מאני ותוס' ע"מ מ. ד"ה ילף],

תורה אור השלם

ו הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני יי בעתה אחישנה:
ישעיהו ס כב

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ת"ש. שמואל לית ליה **האי** בללא. עי' מאר שבע רים סוכות ד"ה אמר שמואל:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה קרא וכו' לא נתת תקלה על ידך בדרכי שמרי: (ב) ד"ה מדרכה וכו' מדכתבו וכנו כל"ל ותיכת כן נמחק: (ג) ד"ה ת"ש וכו' דא"ר יוחנן. נ"ב לקמן כתף קע"ר: (ד) תוס' ד"ה בא וכו' תחיי ובמתנו. נ"ב לא"ל יהיו זוכים לאחר מותו משום יריבה:

עין משפט נר מצוה

קב **א** מי' ס"ו מהלכות נחלות הלי יא סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רסב:
קבא **ב** מי' פ"ט מהלי מכירה הלכה ח טוש"ע רי"ד סי' רנח סעיף יב:
קבב **ג** מי' פ"ו מהלי נחלות הלכה יא סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רסב:

רבינו גרשום

שני נמי שקיל. כלומר דיהלוקן בין ראשון לשני: אמר ליה רבא דייני דחצצתא. שאין יודעין עיקר הדין אלא עושין ששרה ומחצצין ביניהן לזה חצי ולזה חצי דייני הכי. ולאו היינו דשלח רבא בר עולא אם ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום: אכסיף. רב עיליש: קרא עליה. רבא: אני ה' בעתה אחישנה. כלומר אל תתבייש ואיל שלא עשית עדיין מעשה כי בעתה של מעשה החישתי והקדמתי והזכרתיך: **אים'** והניח את בניו. שלא הורישם כלום אלא נתנן לאחרים כמתנה: מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג. דאפילו אין נוהגין כשורה פליגי דאין רוח חכמים נוחה הימנו: בת גדיל כלילי. בתו של אותו שהיה מתקן כתרי דינאי ואשתו היתה חכמה הרבה. אמרה ליה זיל אמטייה לגזבר של בית המקדש דאיהו שמייה לך כמה הוא שוה ולא תשמייה את ראת שמייה בציר משומתתיה ולא מצית למיהדר בך דאמרינן לגבוה קונה באמירה כמסירה להדיוט: אמרו ליה הגזברים שב. עיליתא דדינרי איכא השתא בלשכה ושית ליכא השתא דעדיין לא נגבו א"ל הואיל וליכא ליהוי מוקדשין. עמדו הגזברים וכתבו יוסף בן יועזר שהכנים אחת. שהקדיש עיליתא דדינרי אחת כדאמרן ובנו הכנים שית שהקדישן: ובנו הוציא שבע. מן הלשכה אותם שנתנו לו: מראמר יוסף בן יועזר הכנים אחת מכלל דשפיר עבד. דהכנסין משום רבנו לא היה נוהג כשורה ובשביל אותו זכות שהכנים יצא ממנו בן שהכנים שש אלמא דלא פליגי רבנן אר' שמעון בן גמליאל: אדרבה מדקאמר. באידך לישנא בנו הוציא שש מכלל דלאו שפיר עבד אע"ג דלא היה נוהג כשורה שהקדישן דמשום עון שנטל מבני יהושתו והקדיש אירע לי שיצא ממנו בן שהוציא שבע אלמא דלאו שפיר עבר דהקדיש אביו: ובא עליו שמאי. הזקן במקלו ובתרמילו לקנותו להתרים בנגדו על שהחזיר את השליש לבניו משום דאביו לא נתכוין אלא להבריח נכסים מבניו והשתא חזרה לבנים ועברת על דעת הנותן ונמצא דמתנה שנתן לו אינה מתנה: אמר ליה. יונתן שמאי אם אתה יכול להוציא מה שמכרתי ומה שהקדשתי ולא משלי מכרתי והקדשתי הכי נמי אתה יכול להוציא מה שהחזרתי דלא ממון שלי החזרתי להם אלא ממון של אביהם וא"כ הוא עברתי ודאי על דברי הנותן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com